

Sygnatura akt II AKa 20/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Tadeusz Kielbowicz

Sędziowie: SSA Bogusław Tocicki (spr.)

SSO del. do SA Edyta Gajgał

Protokolant: Anna Czarniecka

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej Dariusza Szyperskiego

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2017 r.

sprawy **S. Ż. (1)**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 16 listopada 2016 r. sygn. akt III Ko 85/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. Ż. (1) dalsze 5.000,- (pięć tysięcy) złotych, ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 16 listopada 2016r. sygn. akt III Ko – 85/16, wraz z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku, na co składa się: 2.500,- (dwa tysiące pięćset) złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz 2.500,- (dwa tysiące pięćset) złotych tytułem odszkodowania za powstałą szkodę, wynikłe z wykonywania wobec niego środków przymusu w postaci tymczasowego aresztowania oraz zakazu opuszczania kraju w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygnaturze akt III K – 1283/12;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat M. M. 180,- złotych tytułem koszty udzielonej wnioskodawcy pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu odwoławczym oraz 41,40 złotych tytułem zwrotu VAT, stwierdzając, że koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

--	--	--

UZASADNIENIE

Wnioskodawca S. Ż. (1) pismem z dnia 20 maja 2015r. wystąpił do Sądu Okręgowego w Świdnicy z wnioskiem o odszkodowanie i zadośćuczynienie w wysokości łącznej 2.572.572 Euro za niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie przez 75 dni oraz za bezprawne ograniczenie wolności, poniesione straty psychiczne, moralne oraz materialne w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, w której zapadł wyrok

uniewinniający (k. 1-5, 6-14). W kolejnym piśmie z dnia 2 lipca 2015r. (k. 24-25) wnioskodawca sprecyzował żądania wyrażone we wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie, wskazując je w polskiej walucie i domagając się łącznie 10.970.733, 29 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia wniosku do dnia zapłaty, a mianowicie następujących kwot:

- 1) 363 309,81 złotych za bezprawne zatrzymanie i osadzenie w areszcie;
- 2) 1.332.135,98 złotych za bezprawne ograniczenie wolności uniemożliwiający swobodne poruszanie się po Europie w związku z zakazem opuszczania kraju;
- 3) 319.837,50 złotych za brak kontaktu z rodziną;
- 4) 6.396.750,- złotych za straty moralne, psychiczne oraz poszarganie dobrej opinii w miejscu zamieszkania;
- 5) 1.279350,- złotych za przetrzymywanie wnioskodawcy w warunkach nieprzystosowanych dla ludzi, gdyż więzienie, w którym wnioskodawca był osadzony nadaje się raczej do hodowli trzody chlewnej;
- 6) 1.279350,- złotych za prowadzenie terroru psychicznego przez wielokrotne wywracanie i demolowanie łóżek;
- 7) 1.279.350,- złotych za prowadzenie doświadczeń medycznych w więzieniu poprzez podawanie wnioskodawcy leków psychotropowych bez badania przez lekarza psychiatrę;
- 8) 17.900,- złotych tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego;
- 9) po 1.279.350,- złotych dla każdej osoby biorącej bierny udział w sprawie niesłusznego aresztu, w sprawie strat psychicznych osób z rodziny wnioskodawcy oraz innych osób, za dokonanie napadu z bronią w rękę na dom wnioskodawcy i jego rodzinę przez K. O. oraz M. K..

W toku postępowania ustalono, że rzeczywiście postanowieniem z dnia 27 czerwca 2012r. o sygn. akt 1Ds.1342/12/S S. Ż. (1) został tymczasowo aresztowany (z zaliczeniem na poczet tymczasowego aresztowania zatrzymania od dnia 25 czerwca 2012r.) jako podejrzany o przestępstwo z art. 189 § 2 k.k., polegające na tym, że w dniu 24 czerwca 2012r. w K., woj. (...), pozbawił wolności M. K., przy czym łączyło się to ze szczególnym udręczeniem, polegającym na biciu pokrzywdzonej po twarzy, kopaniu jej po plecach i po głowie oraz przypaleniu ręki papierosem (k. 12, 31, 52-53, 54-56 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12).

Postanowieniem z dnia 20 lipca 2012r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu przedłużył stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania wobec S. Ż. (1) do dnia 25 sierpnia 2012r., po czym orzeczenie to utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w Świdnicy rozpoznający zażalenie obrońcy S. Ż. (1). Po raz kolejny tymczasowe aresztowanie S. Ż. (1) przedłużył Sąd Rejonowy w Wałbrzychu postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2012r. do dnia 25 września 2012r. (k. 125-127, 189, 221-222 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12).

W toku śledztwa, w dniu 7 września 2012r. Prokurator Rejonowy w Wałbrzychu uchylił tymczasowe aresztowanie wobec S. Ż. (1) i zastosował wobec niego łagodniejsze środki zapobiegawcze w postaci poręczenia majątkowego w wysokości 5.000 złotych, wpłacone przez siostrę S. E. Twaróg oraz zakaz opuszczania kraju (k. 312, 325-326, 342 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12).

W dniu 31 grudnia 2012r. Prokurator Rejonowy w Wałbrzychu wniósł do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu akt oskarżenia, zarzucając S. Ż. (1) popełnienie przestępstwa z art. 189 § 1 k.k. w dniu 24 czerwca 2012 r. w J., woj. (...), poprzez zatrzymanie w pokoju M. K. wbrew jej woli oraz użycie przemocy, poprzez uderzanie w twarz, kopanie po ciele i przypalenie papierosem w następstwie czego doznała liniyjnych zadrapań na plecach od tyłu do prawej łopatki oraz ubytków naskórka na grzbietowej powierzchni ręki prawej o charakterze oparzeń, pozbawił wolności wymienioną pokrzywdzoną (k. 528-533 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12).

Po uchyleniu tymczasowego aresztowania, S. Ż. (1) kilkakrotnie występował z wnioskami o uchylenie wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego w wysokości 5.000 złotych oraz zakazu opuszczania kraju (k. 446-448, 450-451, 457-458, 461-462, 471-472, 474-475, 755-756) akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12), a mianowicie:

- 1) pismem z dnia 22.10.2012r. o umorzenie postępowania karnego oraz uchylenie poręczenia majątkowego, którego nie uwzględnił Prokurator Prokuratury Rejonowej postanowieniem z dnia 2.11.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;
- 2) pismem z dnia 18.11.2012r. o uchylenie poręczenia majątkowego oraz zakazu opuszczania kraju, co do którego Prokurator Prokuratury Rejonowej zarządził odmowę przyjęcia tego pisma jako zażalenia na postanowienie z dnia 2.11.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;
- 3) pismem z dnia 24.11.2012r. o umorzenie postępowania karnego oraz uchylenie zakazu opuszczania kraju, którego nie uwzględnił Prokurator Prokuratury Rejonowej postanowieniem z dnia 11.12.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;
- 4) na rozprawie głównej w dniu 27.06.2013r. wniosek obrońcy S. Ż. o uchylenie zakazu opuszczania kraju, który został uwzględniony przez Sąd Rejonowy w Wałbrzychu postanowieniem wydanym na tej rozprawie.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 5 lutego 2014r., sygn. akt III K – 1238/12 oskarżony S. Ż. (1) został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 189 § 1 k.k. na szkodę M. K.. Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez prokuratora, orzeczenie to utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 13 czerwca 2014r, sygn. akt IV Ka – 354/14 (k. 992-993, 1067, 1069-1072 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12).

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2015r. sygn. akt III Ko – 170/15 Sąd Okręgowy w Świdnicy, na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz S. Ż. (1) 52.500 złotych z tytułu zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od dnia 25 czerwca 2012r. do dnia 7 września 2012r. w sprawie III K – 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności, natomiast dalej idące żądanie oddalił.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy oraz przez prokuratora, wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2016r. sygn. akt II AKa – 93/16 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 26 listopada 2015r. sygn. akt III Ko – 170/15 i sprawę przekazał temuż sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty obu apelacji, że Sąd Okręgowy w Świdnicy orzekał wyrokiem z dnia 26 listopada 2015r. sygn. akt III Ko – 170/15 w niewłaściwym składzie 3 sędziów zawodowych, co stanowiło uchybienie w postaci bezwzględnie powodu odwoławczego z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Zgodnie z art. 554 § 2 k.p.k., obowiązującym już w dacie rozpoznania sprawy, w rozumieniu art. 30 ustawy z dnia 27 września 2013r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013r. poz. 1247 z późniejszymi zmianami) w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu sąd okręgowy orzekał na rozprawie wyrokiem w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Po uchyleniu zaskarżonego wyroku, doszło do kolejnej zmiany przepisu art. 554 § 2 k.p.k., wprowadzonej ustawą z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016r. poz. 437), która wprowadziła od dnia 15 kwietnia 2016r. zasadę, że w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu sąd okręgowy orzeka na rozprawie wyrokiem w składzie jednego sędziego.

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2016 r. sygn. akt III Ko – 85/ 16 Sąd Okręgowy w Świdnicy, orzekając na rozprawie w składzie jednego sędziego , na podstawie art. 552 § 4 k.p.k., o rzekł następująco:

I. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz S. Ż. (1) kwotę 52 500 złotych z tytułu zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od dnia 25 czerwca 2012r. do dnia 7 września 2012r. w sprawie III K – 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności niniejszego orzeczenia;

II. dalej idące żądania wnioskodawcy oddalił;

III. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. G. z Kancelarii Adwokackiej w Ś. 177,12 złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej S. Ż. (1) z urzędu w postępowaniu przed sądem;

IV. koszty postępowania w sprawie zaliczył na rachunek Skarbu Państwa.

Powyższy wyrok zaskarżył ówczesny pełnomocnik z urzędu wnioskodawcy S. Ż. (1), adw. A. G. w części oddalającej jego roszczenia wynikające z oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania stosowanego wobec niego oraz zastosowanego środka w postaci zakazu opuszczania kraju. Powołując się na przepis art. 438 pkt 3 k.p.k. orzeczeniu temu **zarzucił:**

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, manifestujący się przyjęciem, że S. Ż. (1) w swym wniosku nie dochodził odszkodowania z tytułu szkód majątkowych związanych z tymczasowym aresztowaniem, podczas gdy we wniosku wnioskodawca wspomina o szkodach materialnych związanych z działalnością gospodarczą, aczkolwiek nie precyzuje wysokości szkody, podczas przesłuchania wskazuje na wystąpienie szkody, a przede wszystkim we wcześniejszej apelacji wniesionej na korzyść wnioskodawcy żądanie naprawienia szkody było zgłoszone, nadto zaistnienie szkody było wskazywane pośrednio przez wnioskodawcę wraz z roszczeniem związanym z oczywiście niesłusznym zakazem opuszczania kraju;

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, polegający na błędnym poglądzie, że kwota 52.500 złotych, zasądzona na rzecz wnioskodawcy z tytułu oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania, jest kwotą wyczerpującą roszczenia wnioskodawcy związane z zadośćuczynieniem, podczas gdy należało dojść do wniosku, że te roszczenia zaspokoić może jedynie wyższa kwota.

Podnosząc powyższy zarzut, pełnomocnik z urzędu wnioskodawcy S. Ż. (1), adw. A. G. na podstawie art. 437 k.p.k. **wniósł o:**

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie na rzecz S. Ż. (1) znacznie wyższego świadczenia;
- 2) ewentualnie – uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie w tej części sprawy Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wniesiona na korzyść wnioskodawcy S. Ż. (1) przez jego ówczesnego pełnomocnika procesowego z urzędu, adw. A. G., zasługiwała na uwzględnienie, co do zasądzenia na jego rzecz od Skarbu Państwa dodatkowo dalszych 5.000,- złotych, ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 16 listopada 2016r. sygn. akt III Ko – 85/16, wraz z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku.

Na kwotę tę składało się dodatkowo przyznane 2.500,- złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz 2.500,- złotych tytułem odszkodowania za powstałą szkodę, wynikłe z wykonywania wobec niego środków przymusu w postaci tymczasowego aresztowania oraz zakazu opuszczania kraju w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygnaturze akt III K – 1283/12.

Dalej idące żądania wnioskodawcy S. Ż. (1) nie były uzasadnione, co prowadziło do nieuwzględnienia dalszych zarzutów i wniosków apelacji.

I. Tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy S. Ż. (1) na etapie postępowania przygotowawczego w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygnaturze akt III K – 1283/12 w okresie od 25 czerwca 2012r. do 7 września 2012r. było niewątpliwie niesłuszne, a zatem zachodziły podstawy z art. 552 § 4 k.p.k. do zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, jakie powstały w wyniku jego zastosowania.

Jedynie dla porządku należy przypomnieć, że obowiązujący obecnie k.p.k. z 1997r. odmiennie określił podstawy dochodzenia kodeksu odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne stosowanie najsurowszego ze środków zapobiegawczych. Ustawodawca oszedł bowiem od przyjmowanej w d.k.p.k. z 1969r. kategorii „oczywiście niesłusznego” tymczasowego aresztowania jako podstawy odszkodowania i zadośćuczynienia, co prowadziło do rezygnacji z oceny niesłuszności tymczasowego aresztowania *ex tunc*, a zatem na podstawie ustaleń dowodowych w momencie zastosowania tego środka zapobiegawczego i w okresie jego stosowania (por. postanowienie SN z dnia 2 lutego 1974r. sygn. II KZ – 255/73 – OSNKW 1997, z. 5, poz. 100; a także postanowienie SN z dnia 10 grudnia 1986r. sygn. V KRN – 411/86 – OSNKW 1987, z. 9-10, poz. 78). Notabene, nawet po rządami poprzednio obowiązującej procedury karnej, w orzecznictwie i wypowiedziach niektórych przedstawicieli doktryny przyjmowano, że tymczasowe aresztowanie, które w momencie zastosowania było zasadne, może stać się oczywiście niesłuszne, a także oceny w tym zakresie należy dokonywać *ex nunc*, przez pryzmat wyniku całego postępowania karnego (por. postanowienie SN z dnia 3 czerwca 1976r. sygn. I KZ – 59/76 – OSNKW 1976, z. 7-8, poz. 98; a także A. Blusiewicz, P. Hofmański – Materialnoprawne warunki odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę spowodowaną oczywiście niesłusznym tymczasowym aresztowaniem – *Palestra* 1981, nr 10-12, s. 37 i następane).

Zgodnie z obecnie obowiązującym przepisem art. 552 § 4 k.p.k., przy ocenie „niewątpliwej niesłuszności” tymczasowego aresztowania, jako przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, należy ocenić nie tylko jakie orzeczenie zapadło w postępowaniu karnym wobec osoby, która została pozbawiona wolności, lecz także czy – niezależnie od ostatecznego wyniku postępowania – w realiach konkretnej sprawy:

- 1) zachodziły w momencie stosowania tymczasowego i w trakcie jego trwania w ogóle podstawy dowodowe uzasadniające postawienie zarzutów (art. 249 § 1 k.p.k.);
- 2) w momencie stosowania tymczasowego i w trakcie jego trwania istniały pozostałe przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania (art. 258 k.p.k., art. 263 k.p.k. i art. 264 k.p.k.);
- 3) nie było wystarczające dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania zastosowanie łagodniejszych środków zapobiegawczych (art. 251 § 3 k.p.k. i art. 253 k.p.k.);
- 4) zachodziły szczególne względy przemawiające za odstąpieniem od stosowania tymczasowego aresztowania albo wskazujące na orzeczenie innej kary niż bezwzględna kara pozbawienia wolności (art. 259 § 1-3 k.p.k.).

W uchwale z dnia 15 września 1999 r. sygn. I KZP – 27/99 Sąd Najwyższy przyjął, że: „1. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (art. 552 § 4 k.p.k.) opiera się na zasadzie ryzyka.

2. Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k., oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia” (OSNKW 1999, z. 11-12, poz. 72; podobnie w uchwale SN z dnia 23 maja 2006r. sygn. I KZP – 5/06 – OSNKW 2006, z. 6, poz. 55).

Jeżeli chodzi o końcowe rozstrzygnięcie w sprawie wnioskodawcy S. Ż. (1), to uniewinniający go wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 5 lutego 2014r., sygn. akt III K – 1238/12 i utrzymujący go w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 13 czerwca 2014r., sygn. akt IV Ka – 354/14, jednoznacznie przesądziły o niesłuszności tymczasowego aresztowania wobec niego.

II. Zaskarżony wyrok Sądu I instancji uprawomocnił się w części odnoszącej się do przyznania wnioskodawcy S. Ż. (1) odszkodowania w wysokości 52.500 złotych z tytułu zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od 25 czerwca 2012r. do 7 września 2012r. w sprawie III K 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności tego orzeczenia.

Nie zasługiwała na uwzględnienie apelacja ówczesnego pełnomocnika procesowego wnioskodawcy, adw. A. G., który zakwestionował wysokość przyznanego S. Ż. (1) zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania od 25 czerwca 2012r. do 7 września 2012r., uznając ją za niską w stosunku do dolegliwości związanych z tymczasowym aresztowaniem.

Odnosząc się do kwestii tego zadośćuczynienia, Sąd Okręgowy w Świdnicy poczynił bardzo szczegółową analizę wszelkich dolegliwości natury psychicznej (krzywd moralnych), których doznał S. Ż. (1) przez 75 dni tymczasowego aresztowania, po czym w sposób prawidłowy ocenił te krzywdy i wyprowadził trafne wnioski do wysokości należnego z tego tytułu zadośćuczynienia.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, mającego w tym zakresie charakter wręcz drobiazgowy i analityczny, a w szczególności na stronach 6-12 (k. 188v-191v akt sprawy), Sąd Okręgowy w Świdnicy przeprowadził rzeczową analizę tych okoliczności. Ujemne następstwa pozbawienia wolności S. Ż. (1) miały miejsce zarówno w czasie trwania tymczasowego aresztowania, jak również po jego zwolnieniu z aresztu śledczego.

Oceniając krzywdy, jakich doznał S. Ż. (1) Sąd Okręgowy zasadnie zwrócił, uwagę na to, że dolegliwości związane były z:

- 1) okresem stosowania niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania;
- 2) statusem społecznym wnioskodawcy oraz warunkami jego życia przed aresztowaniem, faktem, że miał nieposzlakowaną opinię, nigdy wcześniej nie miał żadnych konfliktów z prawem, nie był nigdy zatrzymany, czy też aresztowany;
- 3) obiektywnie ocenionymi przeżyciami wnioskodawcy, jakie towarzyszyły mu w sytuacji świadomości, że przebywa izolowany pod zarzutem popełnienia ciężkiego przestępstwa na osobie pokrzywdzonej o szczególnej profesji, co był także stygmatyzujące, mimo tego, że nie dopuścił się jego popełnienia;
- 4) świadomością, że na szkodę wnioskodawcy zostało popełnione przestępstwo przez pomawiające go osoby, a rzekoma pokrzywdzona złożyła fałszywe zeznania na jego temat (art. 233 k.k.);
- 5) przeżyciami wnioskodawcy podczas tymczasowego aresztowania, głęboko zapadającymi w pamięć i pozostawiającymi uraz, którego zaleczenie wymagać będzie długiego czasu;
- 6) odmawianiem przez prokuratora widzeń z wnioskodawcą członkom jego rodziny przez cały okres osadzenia w areszcie śledczym, co uzasadniano to tym, że wszyscy członkowie rodziny wnioskodawcy występowali w sprawie w charakterze świadków;
- 7) brakiem kontaktów z członkami najbliższej rodziny pogłębionym zatrzymaniem korespondencji kierowanej do wnioskodawcy;
- 8) stanem zdrowia psychicznego wnioskodawcy w chwili zatrzymania i stosowania tymczasowego aresztowania, w tym podawaną przez S. Ż. (1) depresją, a także jego subiektywnymi relacjami, odczuciami na zaistniałą sytuację, które musiały być dodatkowo obciążające i trudne do przyjęcia, a cała sytuacja wnioskodawcy „dobijająca”;
- 9) subiektywnym brakiem akceptacji przez wnioskodawcę warunków, w jakich przebywał w Areszcie Śledczym w W., a także subiektywnych uwag S. Ż. do opieki medycznej, którą mu tam świadczone, na tle depresyjnego stanu psychicznego wnioskodawcy;

10) potrzebą odbudowy zaufania i dobrego imienia wnioskodawcy w jego społeczności, co wymagało czasu.

Mimo uwzględnienia w wysokości zadośćuczynienia subiektywnego braku akceptacji przez wnioskodawcę S. Ż. (1) warunków, w jakich przebywał w Areszcie Śledczym w W., a także subiektywnych uwag S. Ż. do opieki medycznej, którą mu tam świadczone, Sąd I instancji – na podstawie analizy akt osobowych A i B skazanego oraz książki zdrowia tymczasowo aresztowanego – jednoznacznie i słusznie wykazał, że zarówno warunki bytowe skazanego, jak i świadczona mu opieka medyczna oraz konsultacje psychologiczne i psychiatryczne, były adekwatne do potrzeb oraz prawidłowe, a także nie odbiegały od standardów panujących w jednostkach penitencjarnych na terenie kraju. Na stronach 7-10 uzasadnienia zaskarżonego wyroku (k. 189-190v akt sprawy) Sąd Okręgowy w Świdnicy szczegółowo odniósł się do tego, jakie były warunki osadzenia skazanego w jednostce penitencjarnej, czy i jakie zgłaszał uwagi do warunków wykonywania tymczasowego aresztowania, a wreszcie, jakiej pomocy medycznej, psychologicznej i psychiatrycznej mu udzielono.

Analiza tych danych pozwoliła jednoznacznie stwierdzić, że warunki tymczasowego aresztowania oraz sposobu udzielania S. Ż. (1) pomocy medycznej, psychologicznej i psychiatrycznej, były adekwatne do potrzeb oraz prawidłowe, a także nie odbiegały od standardów panujących w jednostkach penitencjarnych na terenie kraju. Zasługiwały one na uwzględnienie w zakresie zasadności i wysokości przyznanego zadośćuczynienia tylko w tym zakresie, w jakim dotyczyły wnioskodawcę, jako osobę leczącą się jeszcze na 2 lata przed aresztowaniem z powodu depresji, a zatem znajdującą się w trudnym stanie psychicznym z powodu zatrzymania i stosowania tymczasowego aresztowania.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że w analizie dolegliwości natury psychicznej (krzywd moralnych), których doznał S. Ż. (1) przez 75 dni tymczasowego aresztowania, Sąd Okręgowy w Świdnicy uwzględnił wszystkie te dolegliwości, po czym w sposób prawidłowy ocenił te krzywdy i wyprowadził trafne wnioski do wysokości należnego z tego tytułu zadośćuczynienia.

Jak słusznie wskazywano w orzecznictwie, przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną niesłusznym pozbawieniem wolności, w tym przez tymczasowe aresztowanie, należy brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy wyrządzonej osobie pozbawionej wolności, w tym zwłaszcza okres izolowania jej od społeczeństwa, który w miarę rozciągania się w czasie w naturalny sposób wzmacnia poczucie krzywdy. Stąd przy dłuższym pozbawieniu wolności nie można ograniczać się do ustalenia wartości pieniężnej zadośćuczynienia za jeden dzień pozbawienia wolności i mechanicznego pomnożenia takiej kwoty przez ilość dni niesłusznej izolacji, gdyż ustalone w ten sposób zadośćuczynienie nie może być uznane za odpowiednie do krzywdy wyrządzonej pozbawionemu wolności. Należy ponadto mieć tu na względzie również te ustalone okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją dochodzącego zadośćuczynienia i wskazują, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje wyraźnie na jego obecny status społeczny i zawodowy, gdyż stanowi to element pokrzywdzenia go niesłusznym tymczasowym aresztowaniem lub skazaniem (por. wyrok SN z dnia 20.11.2011r. sygn. IV KK – 137/11, Prokuratura i Prawo – wkładka 2012, nr 4, poz. 20).

Przyznane wnioskodawcy S. Ż. (1) zadośćuczynienie za niesłuszne stosowanie tymczasowego aresztowania w wysokości 52.500 złotych (kształtujące się generalnie na poziomie 700 złotych w porównaniu do jednego dnia tymczasowego aresztowania), jak słusznie dał temu wyraz Sąd I instancji, nie stanowi jednak iloczynu zadośćuczynień za każdy dzień tymczasowego aresztowania. Jest to szacunkowa suma zadośćuczynienia uwzględniająca to, że nie można wylizywać takiej samej kwoty zadośćuczynienia za każdy dzień pozbawienia wolności. Oczywiście jest bowiem to, że z jednej strony pierwsze dni tymczasowego aresztowania były związane w większymi dolegliwościami znalezienia się w nowej, nieznanym wnioskodawcy rzeczywistości więziennej, a po upływie pewnego czasu następowało przyzwyczajanie S. Ż. do warunków pozbawienia wolności, a z drugiej strony, że mimo przyzwyczajania do warunków więziennych narastało poczucie krzywdy wnioskodawcy wynikającej z bezsilności osoby niewinnej, że musi pozostawać niezasłużenie w warunkach więziennych, w obliczu rozłąki z rodziną i niemożności pracy.

Wszystkie te postulaty orzecznicze realizuje przyznana wnioskodawcy wysokość zadośćuczynienia za niesłuszne stosowanie tymczasowego aresztowania w kwocie 52.500 złotych, zaś dalsze wielomilionowe żądania wnioskodawcy

z tego tytułu były nieuzasadnione. Wysokość zadośćuczynienia, z jednej strony, powinna służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, a z drugiej, nie może być źródłem wzbogacenia (por. wyrok SN z dnia 17.09.2013r. sygn. WA – 20/13, LEX nr 1375268).

III. Apelacja wniesiona przez pełnomocnika z urzędu wnioskodawcy S. Ż. (1), adw. A. G. zasługiwała na częściowe uwzględnienie, gdyż należało się zgodzić ze stanowiskiem, że zarówno wnioskodawca, jak i jego ówczesny pełnomocnik, domagali się nie tylko zadośćuczynienia za krzywdy moralne wynikające z niesłusznego pozbawienia wolności w sprawie III K – 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, lecz także odszkodowania z tytułu szkód majątkowych związanych z tymczasowym aresztowaniem. Było to żądanie co do zasady słuszne, a Sąd I instancji bezzasadnie uznał, że z takimi wnioskami procesowymi wnioskodawca i jego pełnomocnik nie występowali.

Jeżeli się przeanalizuje wnikliwie wniosek S. Ż. (1) z dnia 20 maja 2015r. o odszkodowanie i zadośćuczynienie w wysokości łącznej 2.572.572 Euro za niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie przez 75 dni oraz za bezprawne ograniczenie wolności, poniesione straty psychiczne, moralne oraz materialne w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, w której zapadł wyrok uniewinniający (k. 1-5, 6-14), kolejny wniosek z dnia 2 lipca 2015r. precyzujący żądania w walucie polskiej (k. 24-25), a także treść apelacji złożonej przez ówczesnego pełnomocnika z urzędu wnioskodawcy od zapadłego w tej sprawie pierwszego wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 26 listopada 2015r. sygn. akt III Ko – 170/15 (k. 79-79) i wreszcie zeznania wnioskodawcy S. Ż. (1) złożone w dniu 22 września 2016r. w charakterze świadka w Wydziale Konsularnym Ambasady RP w P. (k. 160-166), to absolutnie jasne było, że przedmiotem żądań wnioskodawcy było także odszkodowanie za okres osadzenia w areszcie śledczym w sprawie III K – 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu.

Chociaż co do zasady, odszkodowanie to się należało, to jednak ani sam wnioskodawca, ani jego obaj pełnomocnicy z urzędu nie wykazali, jakie dochody osiągał S. Ż. (1) w chwili tymczasowego aresztowania, a przede wszystkim na jakie mógł liczyć zarobki, gdyby nie tymczasowe aresztowanie.

Po pierwsze, podczas pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego w sprawie III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, a zatem w dniu 26 czerwca 2012r. S. Ż. (1) podał, że jest z zawodu hydraulikiem i właścicielem działalności gospodarczej, ale nie uzyskał żadnych dochodów, gdyż dopiero rozpoczął działalność gospodarczą. Podał także, że przez ostatnich 6 lat pracował we Francji, lecz nie wskazał miejsca pracy i osiągniętych dochodów. Oświadczył, że nie ma żadnego majątku, a żona B. Ż. otrzymuje 500 złotych renty (k. 34-35 akt III K – 1283/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po wtóre, jak słusznie ustalił Sąd Okręgowy w Świdnicy, przy przyjęciu do aresztu śledczego w dniu 27 czerwca 2012r. co do swojego stanu majątkowego S. Ż. (1) podał, że posiada dom w J., a jako środki utrzymania rodziny wskazał posiadane oszczędności oraz podał, że przez 6 lat przebywał poza granicami kraju, we Francji. Sytuację materialną swojej rodziny określił jako „przeciętną”.

Po trzecie, podczas śledztwa w sprawie karnej przeciwko S. Ż. (1) zarządzono przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez zawodowego kuratora sądowego (k. 172-173 akt sprawy III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu), z którego wynikało, że S. Ż. (1) przez około 6 lat przebywał we Francji, gdzie pracował w budownictwie. Jak poinformowała żona wnioskodawcy – B. Ż., do kraju wrócił na stałe w połowie kwietnia 2012r. Jak wskazywał kurator sądowy, przed wyjazdem do Francji S. Ż. (1) prowadził firmę transportową, lecz doszło do trudności w prowadzeniu tej firmy, gdyż spłonął samochód i po tym zdarzeniu S. Ż. (1) popadł w depresję. We Francji pracował głównie przy remontach, a celem wyjazdu było m.in. zgromadzenie środków na spłatę zadłużenia, jakie powstało w trakcie wykonywania działalności gospodarczej. Po powrocie do Polski założył sklep internetowy, co miało być jego podstawowym źródłem dochodu (k. 172-173 akt sprawy III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po czwarte, w toku sprawy III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu wnioskodawca S. Ż. (1) przedstawił zaświadczenie I. Zawodów i Rzemiosła w P. z dnia 31 marca 2013r., z której wynikało, że S. Ż. (1) prowadził działalność „Malarstwo dekoracyjne” od dnia 20 listopada 2009r. (k. 794 akt III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu). Zaświadczenie to nie dowodziło, aby wnioskodawca był ubezpieczony i czy płacił podatki, jakie dochody osiągał i w

jakim okresie, a także czy jego firma we Francji posiadała jakikolwiek majątek. Innych zaświadczeń dokumentujących wskazane okoliczności wnioskodawca nie przedstawił.

Po piąte, jeszcze w fazie śledztwa objętego sprawą III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, podczas przesłuchania w dniu 14 grudnia 2012r., przed sporządzeniem aktu oskarżenia, S. Ż. (1) przesłuchany jako podejrzany w podał, że nie osiąga dochodów z działalności gospodarczej, że pomaga mu w utrzymaniu siostra oraz utrzymuje się częściowo z oszczędności (k. 489 akt III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po szóste, podczas rozprawy głównej przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu w dniu 25 marca 2013r. S. Ż. (1) – jako oskarżony – podał dane personalne jak na karcie 34 akt sprawy, czyli takie jak podczas pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego w sprawie III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu w dniu 26 czerwca 2012r. (k. 608 akt III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po siódme, na podstawie informacji z bazy internetowej (...) Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych o firmach zarejestrowanych przez S. Ż. (1) na terenie Polski (k. 217-218) oraz zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w dniu 2 marca 2017r. (k. 219-220) wynikało, że po przyjeździe do Polski S. Ż. (1) rzeczywiście od dnia 1 lipca 2012r. zarejestrował działalność gospodarczą pod nazwą (...) w swoim domu w J., przy ul. (...). Firma miała zajmować się sprzedażą hurtową części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, jednak nie podjęła żadnej działalności gospodarczej, gdyż wnioskodawca został zatrzymany i tymczasowo aresztowany. W momencie zatrzymania i tymczasowego aresztowania firma (...) nie podjęła zatem jeszcze żadnej działalności i wnioskodawca nie osiągał żadnych dochodów.

Po ósme, na podstawie informacji z bazy internetowej (...) Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych o firmach zarejestrowanych przez S. Ż. (1) na terenie Polski (k. 217-218) oraz zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w dniu 2 marca 2017r. (k. 219-220) wynikało jednoznacznie, że po zwolnieniu z zakładu karnego, czyli w dniu 7 września 2012r. wnioskodawca nie podjął żadnej działalności gospodarczej w imieniu firmy (...), ani nie wystawiał żadnych faktur, uznając, że nie będzie prowadził tej działalności gospodarczej w Polsce po tym co go spotkało, a zwłaszcza po napadzie i pozbawieniu wolności. Następnie wykreślił działalność gospodarczą tej firmy z bazy (...) z dniem 25 lutego 2013r.

Wskazane dane i okoliczności stoją w całkowitej opozycji do zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w dniu 22 września 2016r. w charakterze świadka w Wydziale Konsularnym Ambasady RP w P. (k. 160-166), a także w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w dniu 2 marca 2017r. (k. 219-220), w których przedstawił siebie jako rzutkiego przedsiębiorcę, czynnie zaangażowanego w działalność gospodarczą prowadzoną we Francji oraz podejmującego się kolejnych inwestycji w Polsce, co miałyby mieć wpływ również na wysokość dochodzonych żądań finansowych w zakresie zadośćuczynienia. W szczególności, całkowicie gołosłowne, niepotwierdzone żadnymi dokumentami, były twierdzenia wnioskodawcy, że chociaż w 2009r. zarejestrował we Francji jednoosobową firmę zajmującą się malarstwem dekoracyjnym, to także zarejestrował w 2009r. firmę zajmującą się murarstwem ogólnym, po czym był zwolniony przez dwa lata z jakichkolwiek podatków we Francji do listopada 2011r., a od listopada 2011r. miał już obowiązek podatkowy. Nie było żadnych danych na potwierdzenie tego, że przyjeżdżając do Polski S. Ż. (1) nie zrezygnował z prowadzenia swojej firmy we Francji, natomiast nie mówił prawdy na ten temat jako podejrzany, bo nie miał takiego obowiązku. Wnioskodawca nie przedstawił także żadnych danych, aby przyjeżdżając do Polski miał wierzytelności w wysokości około 30.000 Euro oraz chciał je zabezpieczyć i wyegzekwować przed przedawnieniem (k. 161 akt III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu). Żadnych dokumentów na potwierdzenie tych okoliczności wnioskodawca mnie przedstawił.

Mając powyższe na uwadze, należało jednoznacznie stwierdzić, że wnioskodawca S. Ż. (1), poza bezspornymi okolicznościami, iż przez 75 dni tymczasowego aresztowania nie mógł wykonywać pracy lub prowadzić działalności gospodarczej, nie wykazał, aby prowadził jeszcze działalność gospodarczą we Francji, a także jakie mógłby osiągać z niej ewentualne dochody. Natomiast co do działalności gospodarczej w Polsce, to bezsporne jest to, że jeszcze żadnej działalności nie podjął i żadnych dochodów nie osiągnął.

Oznaczało to jednoznacznie, że poza generalną podstawą do zasądzenia odszkodowania za czas pozostawiania bez pracy oraz niemożności wykonywania działalności gospodarczej przez 75 dni tymczasowego aresztowania, wynikająca z przepisu art. 552 § 4 k.p.k., wnioskodawca S. Ż. (1) i żaden z jego pełnomocników procesowych nie wykazali wysokości utraconych dochodów w wyniku oczywiście niesłusznego pozbawienia wolności.

Oznaczało to potrzebę skorzystania z instytucji z art. 322 k.p.c., który to przepis stanowi, że jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Potrzebę stosowania tego przepisu w sprawach o roszczenia z rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego dostrzegał także wielokrotnie Sąd Najwyższy i sądy apelacyjne wskazując, że „sięgnięcie po rozwiązanie określone w art. 322 k.p.c. możliwe, a nawet konieczne jest wówczas, gdy dochodząc w postępowaniu karnym klasycznego roszczenia odszkodowawczego (naprawienia szkody materialnej), wnioskodawca z tych czy innych przyczyn (upływ czasu, utrata dokumentacji itp.) ma trudności ze ściśłym udowodnieniem wysokości żądania” (postanowienie SN z dnia 18.02.2011r. sygn. II KK – 289/10, OSNKW 2011, z. 4, poz. 36; podobnie: wyrok SN z dnia 18.03.2015r. sygn. III KK – 442/14, LEX nr 1729284 oraz wyrok S.A. we Wrocławiu z dnia 19.08.2015r. sygn. II AKa – 182/15, LEX nr 1843389).

Mając powyższe na uwadze, zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. Ż. (1) dalsze 2.500,- złotych tytułem odszkodowania za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie przez 75 dni, czyli 2,5 miesiąca, w sprawie III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu. Ustalając wysokość tego odszkodowania wzięto pod uwagę to, jaką część dochodów w ciągu miesiąca wnioskodawca mógłby zaoszczędzić, przeznaczając część z nich na swoje niezbędne utrzymanie, przy czym część dochodów musiałaby podlegać podatkowi dochodowemu PIT oraz składkom na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Ponieważ działalność firmy (...) w J. miała się rozpocząć dopiero od dnia 1 lipca 2012r., jeszcze nie było żadnych dochodów i kontrahentów, a poza tym działo się to miesiącach urlopowych niesprzyjających nawiązywaniu kontaktów biznesowych, należało uznać, że z osiągniętych dochodów, po odliczeniu niezbędnych kosztów na własne utrzymanie, a także należnego podatku dochodowego PIT oraz składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, wnioskodawca S. Ż. (1) mógłby zaoszczędzić około 1.000 złotych miesięcznie. Przez okres 2,5 miesiące dawało to łącznie kwotę 2.500,- złotych i taką ostatecznie wnioskodawcy dodatkowo zasądzono.

IV. Całkowicie błędne było stanowisko Sądu Okręgowego w Świdnicy wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że – wobec uchylecia przepisu 552a k.p.k. – przepisy procedury karnej nie dopuszczały zasądzenia wnioskodawcy S. Ż. (1) zadośćuczynienia z tytułu ograniczenia jego wolności w wyniku zastosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju, po uchyleniu tymczasowego aresztowania. Jako podstawę takiego stanowiska Sąd I instancji przyjął przepis art. 21 ustawy z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 poz. 437), stanowiący, że w razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się przepisy niniejszej ustawy oraz wyraził przekonanie, że ustawodawca nie wprowadził w tym zakresie szczegółowych przepisów intertemporalnych, a sąd orzekający miał obowiązek stosowania przepisów k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 15.04.2016r.

Tymczasem, zgodnie z przepisem art. 25 ust. 3 cytowanej ustawy z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016r. poz. 437), postępowania wymienione w działach XI i XII ustawy Kodeksu postępowania karnego, wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, toczą się do ich zakończenia według przepisów dotychczasowych. Takie brzmienie przepisu przejściowego, ewidentnie niedostrzeżonego przez Sąd I instancji, jasno przekonywało, że do spraw wszczętych i niezakończonych przed uchYLENIEM przepisu art. 552a k.p.k., a zatem przed dniem 15 kwietnia 2016r., możliwe było stosowanie tego przepisu, a zatem także przyznanie odszkodowania i zadośćuczynienia nie tylko w związku z stosowaniem tymczasowego aresztowania, lecz także w związku ze stosowaniem wszelkich środków przymusu, o których mowa w dziale VI k.p.k., w tym wolnościowych środków zapobiegawczych. W realiach niniejszej sprawy, żądanie zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia m.in. z powodu niesłusznego stosowania środka zapobiegawczego w postaci zakazu

opuszczania kraju, wniesiono w dniu 20 maja 2015r., a postępowanie toczyło się także w okresie obowiązywania przepisu art. 552a k.p.k. i nie zostało zakończone do czasu uchylecia tego przepisu.

Przepis art. 552a k.p.k. miał charakter materialnoprawny, gdyż ustanawiał podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa z a szkody majątkowe i krzywdy moralne wynikające z wykonywania wobec niego w tym postępowaniu środków przymusu, o których mowa w dziale VI, w tym środków zapobiegawczych innych niż tymczasowe aresztowanie. Jeżeli takie żądanie wniesiono przed uchyleciem przepisu art. 552a k.p.k., to należało stosować ustawę względniejszą dla wnioskodawcy, czego wyrazem jest przepis art. 25 ust. 3 cytowanej ustawy z dnia 11 marca 2016r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016r. poz. 437), ustanawiający zasadę, że postępowania wymienione w działach XI i XII ustawy Kodeksu postępowania karnego, wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, toczą się do ich zakończenia według przepisów dotychczasowych.

Na podstawie art. 552a § 1 k.p.k., w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia wobec niego postępowania w wypadkach innych niż określone w art. 552 § 1-3 k.p.k. oskarżonemu przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonywania wobec niego w tym postępowaniu środków przymusu, o których mowa w dziale VI. Roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 552a § 1 k.p.k., przysługuje także oskarżonemu w razie skazania z tytułu niezasadnego wykonywania środków zapobiegawczych lub zabezpieczenia majątkowego w zakresie, w jakim z uwagi na rodzaj i rozmiar orzeczonych kar lub środków karnych nie można było zaliczyć na ich poczet okresów wykonywania odpowiednich środków zapobiegawczych podlegających takiemu zaliczeniu lub w pełni wykorzystać zastosowanego zabezpieczenia majątkowego (art. 552a § 2 k.p.k.). Przepis art. 552a § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio w razie orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania (art. 552a § 3 k.p.k.).

Z tych przyczyn co do zasady należało rozpoznać żądania wnioskodawcy S. Ż. (1) o odszkodowanie i zadośćuczynienie wynikłe ze stosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju (art. 277 k.p.k.) w okresie od dnia 7 września 2012r. do dnia 27 czerwca 2013r.

V. Apelacja wniesiona przez ówczesnego pełnomocnika z urzędu wnioskodawcy S. Ż. (1), adw. A. G. nie zasługiwała na uwzględnienie co do żądania zasądzenia odszkodowania za rzekome szkody wynikające ze stosowania wobec S. Ż. (1) środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju (art. 277 k.p.k.) w okresie od dnia 7 września 2012r. do dnia 27 czerwca 2013r., gdyż ani wnioskodawca, ani jego obaj pełnomocnicy procesowi nie wykazali, że stosowanie tego środka przymusu doprowadziło do jakichkolwiek szkód po stronie wnioskodawcy. Apelacja ta była natomiast zasadna co do zasądzenia z tego tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę moralną.

Po pierwsze, po uchyleniu tymczasowego aresztowania w dniu 7 września 2012r. brak jakichkolwiek dowodów na to, że S. Ż. (1) miał wolę podjęcia jakiejkolwiek działalności gospodarczej na terenie Francji, tym bardziej, że na podstawie informacji z bazy internetowej (...) Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych o firmach zarejestrowanych przez S. Ż. (1) na terenie Polski (k. 217-218) oraz zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w dniu 2 marca 2017r. (k. 219-220) wynikało, że po przyjeździe do Polski S. Ż. (1) od dnia 1 lipca 2012r. zarejestrował działalność gospodarczą pod nazwą (...) w swoim domu w J., przy ul. (...). Firma miała zajmować się sprzedażą hurtową części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, jednak nie podjęła żadnej działalności gospodarczej, gdyż wnioskodawca został zatrzymany i tymczasowo aresztowany. W momencie zatrzymania i tymczasowego aresztowania firma (...) nie podjęła zatem jeszcze żadnej działalności i wnioskodawca nie osiągał żadnych dochodów, jednak także po uchyleniu tymczasowego aresztowania S. Ż. (1) nie podjął żadnej działalności w imieniu tej firmy.

Po wtóre, mimo deklaracji chęci wyjazdu do Francji, wynikających z wniosków o uchylenie wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego w wysokości 5.000 złotych oraz zakazu opuszczania kraju (k.

446-448, 450-451, 457-458, 461-462, 471-472, 474-475, 755-756 akt Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygn. III K – 1238/12), a mianowicie:

1) pisma z dnia 22.10.2012r. o umorzenie postępowania karnego oraz uchylenie poręczenia majątkowego, którego nie uwzględnił Prokurator Prokuratury Rejonowej postanowieniem z dnia 2.11.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;

2) pisma z dnia 18.11.2012r. o uchylenie poręczenia majątkowego oraz zakazu opuszczania kraju, co do którego Prokurator Prokuratury Rejonowej zarządził odmowę przyjęcia tego pisma jako zażalenia na postanowienie z dnia 2.11.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;

3) pisma z dnia 24.11.2012r. o umorzenie postępowania karnego oraz uchylenie zakazu opuszczania kraju, którego nie uwzględnił Prokurator Prokuratury Rejonowej postanowieniem z dnia 11.12.2012r. nr 1Ds.1342/12/Sp;

wnioskodawca nie przedstawił żadnych wiarygodnych informacji i danych (pism, korespondencji biznesowej, ani nawet nazw firm, będących rzekomo partnerami i rozmowach, pertraktacjach lub przedsięwzięciach biznesowych), które wskazywałyby, że miał zamiar podjęcia działalności gospodarczej na terenie Francji.

Po trzecie, w okresie od dnia 7 września 2012r. do dnia 27 czerwca 2013r. wnioskodawca nie tylko nie podjął na terenie Polski żadnej działalności gospodarczej (ku czemu nie było żadnych obiektywnych przeszkód, skoro z takim zamiarem przyjechał do kraju), lecz także nie podjął żadnej pracy zarobkowej, pozostając na utrzymaniu osób bliskich. Jak już wyżej wskazano, jeszcze w fazie śledztwa objętego sprawą III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, podczas przesłuchania w dniu 14 grudnia 2012r., przed sporządzeniem aktu oskarżenia, S. Ż. (1) przesłuchany jako podejrzany w podał, że nie osiąga dochodów z działalności gospodarczej, że pomaga mu w utrzymaniu siostra oraz utrzymuje się częściowo z oszczędności (k. 489 akt III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po czwarte, po zwolnieniu z zakładu karnego, czyli w dniu 7 września 2012r. wnioskodawca nie podjął żadnej działalności gospodarczej w imieniu firmy (...), ani nie wystawiał żadnych faktur, uznając, że nie będzie prowadził tej działalności gospodarczej w Polsce po tym co go spotkało, a zwłaszcza po napadzie i pozbawieniu wolności. Następnie wykreślił działalność gospodarczą tej firmy z bazy (...) z dniem 25 lutego 2013r.

Po piąte, podczas śledztwa w sprawie karnej przeciwko S. Ż. (1) zarządzono przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez zawodowego kuratora sądowego (k. 172-173 akt sprawy III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu), z którego wynikało, że po 6 latach pobytu we Francji, jak poinformowała żona wnioskodawcy – B. Ż., do kraju wrócił na stałe w połowie kwietnia 2012r. Jak wskazywał kurator sądowy, przed wyjazdem do Francji S. Ż. (1) prowadził firmę transportową, lecz doszło do trudności w prowadzeniu tej firmy, gdyż spłonął samochód i po tym zdarzeniu S. Ż. (1) popadł w depresję. We Francji pracował głównie przy remontach, a celem wyjazdu było m.in. zgromadzenie środków na spłatę zadłużenia jakie powstało w trakcie wykonywania działalności gospodarczej. Po powrocie do Polski założył sklep internetowy, co miało być jego podstawowym źródłem dochodu (k. 172-173 akt sprawy III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu).

Po szóste, z zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w dniu 22 września 2016r. w charakterze świadka w Wydziale Konsularnym Ambasady RP w P. (k. 160-166) oraz z zeznań wnioskodawcy S. Ż. (1) złożonych w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w dniu 2 marca 2017r. (k. 219-220) wynikało, że po uchyleniu zakazu opuszczania kraju, S. Ż. (1) nie od razu wyjechał z Polski mimo natychmiastowej wykonalności postanowienia w tym zakresie. Uczynił to dopiero w połowie lipca 2013r., lecz także nie podjął żadnej pracy. Nie pracował aż do końca sierpnia 2013r., kiedy to zachorował, lecz brak jakichkolwiek podstaw do łączenia tej choroby ze stosowaniem tymczasowego aresztowania w sprawie III K – 1238/12 Sądu Rejonowego w Wałbrzychu. Przy opuszczeniu jednostki penitencjarnej stan zdrowia S. Ż. był prawidłowy, co wynika z akt osobowych A i B tymczasowo aresztowanego oraz książki zdrowia.

W konkluzji należy stwierdzić, że brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, by w wyniku stosowania wobec wnioskodawcy S. Ż. (1) środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju doszło po jego

stronie do powstania szkody w wyniku niemożności pracy lub wykonywania działalności gospodarczej. Zachowanie wnioskodawcy w okresie od dnia 7 września 2012r. do dnia 27 czerwca 2013r. wręcz przemawia za wnioskiem, że mimo obiektywnych możliwości podjęcia działalności gospodarczej lub pracy zarobkowej, nie miał woli podjęcia takiej aktywności zawodowej.

Niewątpliwie jednak, stosowanie wobec wnioskodawcy S. Ż. (1) środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczania kraju w okresie od dnia 7 września 2012r. sprawiło mu dolegliwości tego rodzaju, że nie mógł swobodnie wyjechać za granicę. Z tego tytułu należy mu się niewątpliwie zadośćuczynienie, które należało określić w wysokości 2.500,- złotych od uprawomocnienia się niniejszego wyroku.

VI. Z opisanych wyżej względów, na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. Ż. (1) dalsze 5.000,- (pięć tysięcy) złotych, ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 16 listopada 2016r. sygn. akt III Ko – 85/16, wraz z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku, na co składa się: 2.500,- (dwa tysiące pięćset) złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz 2.500,- (dwa tysiące pięćset) złotych tytułem odszkodowania za powstałą szkodę, wynikłe z wykonywania wobec niego środków przymusu w postaci tymczasowego aresztowania oraz zakazu opuszczania kraju w sprawie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sygnaturze akt III K – 1283/12. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymano w mocy (art. 437 § 1 k.p.k.).

VII. Podstawę zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. M. wynagrodzenia tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu odwoławczym oraz tytułem podatku VAT stanowiły przepisy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982r. Prawo o adwokaturze (tekst jednolity: Dz. U. z 2016r. poz. 1999 z późniejszymi zmianami) oraz § 17 ust. 6 oraz § 4 ust. 1-3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016r. poz. 1714 z późniejszymi zmianami).

Orzeczenie o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze oparto o przepis art. 544 § 2 k.p.k., stwierdzający, że postępowanie w tego rodzaju sprawach jest wolne od kosztów.

SSA Bogusław Tocicki SSA Tadeusz Kielbowicz SSO(del.do SA) Edyta Gajgał